

Sygn. akt I C 45/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Karolina Stańczuk

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) z siedzibą w W.

przeciwko R. K. (1)

o zapłatę

z udziałem Prokuratura Okręgowego w Warszawie

I. Oddala powództwo;

II. Zasądza od (...)Bank (...)z siedzibą w W. na rzecz R. K. (1) tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 5517 zł (pięć tysięcy pięćset siedemnaście złotych) wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

III. Zasądza od (...) Bank (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 1878,55 zł (jeden tysiąc osiemset siedemdziesiąt osiem złotych i pięćdziesiąt pięć groszy) tytułem zwrotu wydatków.

Sygn. akt I C 45/21

UZASADNIENIE

Pozwem z 31 grudnia 2020 r. (data stempla pocztowego) (...)Bank (...) w W. wniósł o zasądzenie od R. K. (1) na rzecz powoda kwoty 406.747,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ponadto, powód wniósł na zasadzie art. 358¹ § 3 k.c. o dokonanie tzw. sądowej waloryzacji jednego ze świadczeń w ramach kondykcji powoda, tj. świadczenia z tytułu wypłaty kwoty 194.285 zł za okres od dnia wypłaty ww. środków pieniężnych do dnia wniesienia pozwu, polegającej na zmianie wysokości świadczenia pieniężnego z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego kosztem powoda w postaci wypłaconej kwoty 194.285 zł, stanowiącej nominalną wartość świadczenia pieniężnego (kredytu) w dniu wypłaty, poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda z tego tytułu kwoty 251.437,94 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 30 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że przedmiotem sprawy jest żądanie, aby pozwany zwrócił powodowi nienależne świadczenie otrzymane w związku z umową kredytu indeksowanego do CHF, która łączyła strony do dnia 25 listopada 2020 r., w którym Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie o sygn. akt VI ACa 615/19 prawomocnym wyrokiem orzekł o nieważności umowy kredytu łączącej strony. W efekcie odpadła podstawa świadczeń dokonanych przez powoda

względem pozwanego. Wskutek powyższego pozwany – w ocenie powoda – pozostaje bezpodstawnie wzbogacony o nienależne świadczenie otrzymane od powoda obejmujące: (a) wypłacony kapitał w kwocie 194 285 zł, (b) koszt poniesiony przez bank w związku z bezumownym korzystaniem przez pozwanego z udostępnionego przez bank kapitału w okresie od listopada 2007 r. do grudnia 2020 r. w kwocie 155 309,78 zł oraz (c) różnicy pomiędzy wypłaconym kapitałem (194 285 zł), a jego zwaloryzowaną wartością ustaloną przy uwzględnieniu stopy inflacji jako miernika zmiany siły nabywczej pieniądza w okresie od 2007 r. do 2020 r. (251 437,94 zł zł), tj. kwoty 57 152,94 zł (pozew – k. 3-15).

Pismem z 14 stycznia 2021 r. (...) Bank (...) z siedzibą w W. cofnął pozew w zakresie kwoty 251.437,94 zł (żądanie o zwrot kapitału powiększonego o jego waloryzację), wnosząc o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kwoty 155.309,78 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz cofnął powództwo w zakresie roszczenia zawartego w pkt II pozwu (pismo procesowe – k. 138-138v).

Postanowieniem z 19 marca 2021 r. Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania zapłaty kwoty 251.437,94 zł oraz w zakresie żądania zawartego w punkcie II pozwu (postanowienie – k. 148).

R. K. (2) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (również w zakresie, w którym pozew został cofnięty).

Pozwany wyjaśnił, że dokonał rozliczeń z powodem i nie jest zobowiązany do świadczenia na jego rzecz jakiegokolwiek kwoty. Żądanie zapłaty wynagrodzenia w związku z bezumownym korzystaniem przez pozwanego z kapitału oraz żądanie zmiany wysokości świadczenia i dokonanie przez Sąd tzw. sądowej waloryzacji kwoty wypłaconego pozwanemu kapitału o stopę inflacji CPI zgodnie z Tabelami GUS jest bezpodstawne. Uwzględnienie powództwa niweczyłoby skutki prawomocnego wyroku sądu, którym stwierdzono nieważność umowy kredytu. Uznanie żądań pozwu za zasadne prowadziłoby do restytucji mocy wiążącej umowy, która została uznana za nieważną, lecz na ustalonych przez Sąd w ramach niniejszego postępowania zasadach, co z punktu widzenia obowiązujących przepisów prawa jest niedozwolone (odpowiedź na pozew – k. 152-161v).

Pismem z 1 lutego 2023 r. Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie na podstawie art. 60 k.p.c. wstąpił do niniejszego postępowania (pismo procesowe – k. 316). Prokurator wniósł o oddalenie powództwa w zakresie żądania zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału (protokół z rozprawy – k. 331-331v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 października 2007 r. (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce (poprzednik prawny (...) Bank (...)) oraz R. K. (2) (kredytobiorca) zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...), na mocy tej której bank udzielił kredytobiorcy kredytu na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym w wysokości 194.285 zł, przy czym kredyt poddano indeksacji do waluty obcej CHF.

Bank udostępnił kredytobiorcy kapitał w następujących transzach:

- a) 56.640 zł w dniu 26 października 2007 r.,
- b) 56,640 zł w dniu 14 listopada 2007 r.,
- c) 56.640 zł w dniu 1 lutego 2008 r.
- d) 24.365 zł w dniu 5 listopada 2008 r.

W dniu 10 maja 2017 r. R. K. (2) skierował przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (poprzednik prawny (...) (...) z siedzibą w W.) powództwo o:

- 1) ustalenie nieistnienia wierzytelności po stronie banku wynikającej z umowy nr (...) w zakresie kwoty 165.712,39 zł,

2) ewentualnie o zapłatę kwoty 38.077,51 zł,

3) ewentualnie o unieważnienie umowy w całości na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, bądź w zakresie § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 w zw. z § 3 ust. 1-3, § 4 ust. 2, § 6 ust. 1 w zw. z ust. 6, § 11 ust. 1 i 2, § 14 umowy oraz § 2 pkt 2, § 4 ust. 1, § 7 ust. 4, § 9 Regulaminu Kredytu Hipotecznego.

Wyrokiem z 8 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił żądanie nieistnienia wierzytelności banku przekraczającej kwotę 80.659,63 zł oraz ustalił że umowa jest nieważna w całości. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 25 listopada 2020 r. oddalił apelację pozwanego od ww. wyroku.

W dniu 11 grudnia 2020 r. R. K. (2) złożył bankowi oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności o zwrot świadczeń uiszczonych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu do wysokości należności niższej, tj. świadczenia R. K. (1) w kwocie 141.074,31 zł i świadczenia banku w kwocie 194.285 zł. W dniu 7 grudnia 2020 r. R. K. (2) przelał na rzecz banku różnicę w kwocie 53.210,69 zł.

(...) (...) z siedzibą w W. pismem z 22 grudnia 2020 r. wezwał R. K. (1) do zapłaty kwoty 406.747,72 zł w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. W odpowiedzi z 28 grudnia 2020 r. R. K. (2) wyjaśnił, że złożył oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności (dowód: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) – k. 10-37v, karta uruchomienia kredytu hipotecznego – k. 39, karty uruchomienia kolejnych transz – k. 40-42, dyspozycje wypłaty środków z kredytu hipotecznego – k. 44-47, pozew w sprawie o sygn. akt XXV C 134/19 (poprzednio: XXV C 956/17) – k. 51v-74, wyrok z 8 maja 2019 r. wraz z uzasadnieniem, sygn. akt XXV C 134/19 – k. 77-98v, wyrok Sądu Apelacyjnego z 25 listopada 2020 r., sygn. akt VI ACa 615/19 – k. 100-100v, oświadczenie o potrąceniu – k. 169, potwierdzenie transakcji – k. 173, wezwanie do zapłaty z 22 grudnia 2020 r. z załącznikami – k. 102-108v, odpowiedź z 28 grudnia 2020 r. – k. 174-175).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy, których prawdziwość nie była przez strony kwestionowana, a i Sąd z urzędu nie znalazł podstaw do podważenia ich waloru dowodowego.

Postanowieniem z 10 września 2021 r. (k. 228-229) Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 pominął dowód z przesłuchania pozwanego, ponieważ okoliczności, o których pozwany miałby zeznawać są bezsporne, a także pominął dowód z opinii biegłego na okoliczności wskazane w punkcie 3) na stronie 2. odpowiedzi na pozew, ponieważ okoliczności te były nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego ds. bankowości i finansów, jednak opinia ta (k. 274-287) ostatecznie okazała się nieprzydatna dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo o zapłatę tzw. „wynagrodzenia za korzystanie z kapitału”, tj. kosztu poniesionego przez bank w związku z bezumownym korzystaniem przez pozwanego z udostępnionego mu przez bank kapitału w okresie od listopada 2007 r. do grudnia 2020 r. w kwocie 155 309,78 zł należało ocenić jako bezzasadne.

Zgodnie z art. 410 w zw. z art. 405 k.c. przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, przy czym świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W przedmiotowej sprawie umowa kredytu została uznana prawomocnie za nieważną, co oznacza, że świadczenia spełnione przez strony w wykonaniu tej umowy okazały się nienależne, pozwany kredytobiorca ma zaś obowiązek zwrotu jedynie otrzymanego kapitału w kwocie nominalnej.

Odmawiając uwzględnienia roszczenia banku o zapłatę świadczenia przenoszącego kapitał w kwocie nominalnej Sąd kierował się argumentacją przedstawioną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 15 czerwca 2023 r. w sprawie C 520/21, w którym Trybunał stwierdził, że w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Powyższe stanowisko TSUE podtrzymał w postanowieniu z dnia 11 grudnia 2023 r. w sprawie C#756/22 stwierdzając, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową za nieważną w całości ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwe warunki, bez których nie może ona dalej obowiązywać, stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa państwa członkowskiego, zgodnie z którą instytucja ta ma prawo żądać od tego konsumenta zwrotu kwot innych niż kapitał wpłacony na poczet wykonania tej umowy oraz ustawowe odsetki za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty.

Nawiązując do argumentacji leżącej u podstaw powyższych rozstrzygnięć TSUE wskazać trzeba, że Dyrektywa 93/13 nie reguluje wyraźnie skutków nieważności umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem po usunięciu zawartych w niej nieuczciwych warunków. W związku z tym do państw członkowskich należy określenie skutków, jakie pociąga za sobą takie stwierdzenie, przy czym ustanowione przez nie w tym względzie przepisy powinny być zgodne z prawem Unii, a w szczególności z celami tej dyrektywy.

Warunek umowny uznany za „nieuczciwy” należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno co do zasady skutkować przywróceniem sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej konsument znajdowałby się w braku takiego warunku. Brak takiego skutku mógłby naruszać odstrasżający skutek, jaki art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy zamierza przypisać stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowach zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentami. Dotyczy to zarówno sytuacji, gdy nieuczciwy charakter warunków umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem powoduje nieważność tych warunków, jak i nieważność tej umowy w całości.

Dyrektywa ma na celu zniechęcenie przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a zatem zgodność z prawem Unii przepisów krajowych regulujących praktyczne skutki nieważności umowy kredytu hipotecznego z powodu istnienia nieuczciwych warunków zależy od tego, czy przepisy te pozwalają na przywrócenie pod względem prawnym i faktycznym sytuacji konsumenta, w której znajdowałby się on w braku tej umowy i nie zagrażają realizacji odstrasżającego skutku zamierzonego w dyrektywie 93/13.

Włączanie nieuczciwych warunków do umów zawieranych z konsumentami, pociągających za sobą nieważność umowy w całości mogłoby pociągać za sobą konsekwencje finansowe wykraczające poza zwrot kwot zapłaconych przez konsumenta i poza zapłatę, w danym przypadku, odsetek za zwłokę. Przyznanie instytucji kredytowej prawa do żądania od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału i odsetek mogłoby podważyć odstrasżający skutek zamierzony przez dyrektywę 93/13. Gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13, bowiem przyczyniłoby się do wyeliminowania odstrasżającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków.

Podobnie wykładnia prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy, a tym samym otrzymania wynagrodzenia za korzystanie tego kapitału przez konsumenta, przyczyniłaby się do wyeliminowania

odstraszającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez uznanie tej umowy za nieważną. Skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby byli oni narażeni, w ramach powoływania się na swoje prawa wynikające z tej dyrektywy, na ryzyko konieczności zapłaty takiej rekompensaty, bowiem taka wykładnia groziłaby stworzeniem sytuacji, w których bardziej korzystne dla konsumenta byłoby raczej kontynuowanie wykonania umowy zawierającej nieuczciwy warunek niż skorzystanie z praw, które wywodzi on ze wspomnianej dyrektywy.

Z powyższych względów Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach Sąd orzekł w punkcie drugim wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 3 k.p.c., stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwany wygrał sprawę w całości, a zatem należało obciążyć powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami procesu obejmującymi wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 5400 zł określone w § 2 pkt 6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1964), opłata od uzasadnienia postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w kwocie 100 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Brak było podstaw do obliczenia wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w oparciu o pierwotną wartość przedmiotu sporu, bowiem do częściowego cofnięcia pozwu doszło przed wdaniem się w spór przez pozwanego.

W zakresie nieuiszczonych kosztów sądowych tymczasowo pokrytych przez Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Warszawie w wysokości 1.878,55 zł, Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1144), zasądzając je od powoda, który przegrał sprawę.